

FRÁSÖGN

af heimsþingi framtíðarnefnda þjóðþinga í Montevídeó í Úrúgvæ 25.–27. september 2023

Heimsþing framtíðarnefnda þjóðþinga var haldið í Montevídeó í Úrúgvæ 25.–27. september 2023 í samstarfi þjóðþings Úrúgvæs og Alþjóðþingmannasambandsins (IPU). Var þetta í annað sinn sem heimsþingið var haldið en framtíðarnefnd finnska þingsins stóð fyrir fyrsta þinginu sem haldið var í Helsinki 12.–13. október 2022. Fulltrúum framtíðarnefndar Alþingis var boðið að taka þátt og fyrir hönd nefndarinnar fóru Lilja Rannveig Sigurgeirsdóttir, formaður, Halldóra Mogensen, varaformaður, Logi Einarsson og Orri Páll Jóhannsson, auk Önnu Sigurborgar Ólafsdóttur, nefndarritara.

Viðfangsefni heimsþingsins að þessu sinni var hlutverk þjóðþinga að því er varðar gervigreind og framtíð lýðræðisins. Sjónum var beint að því hvernig framsýnir stjórnarhættir (e. *anticipatory governance*) sem byggjast á framtíðarfræðum geta nýst til að takast á við framtíðaráskoranir. Þá var fjallað um það hlutverk framtíðarnefnda þjóðþinga að miðla framsýnum stjórnarháttum og auðvelda þannig ákvarðanatöku til framtíðar litid.

Um 300 þingmenn frá 50 þjóðþingum sóttu heimsþingið. Margir alþjóðlegir fyrirlesarar og fulltrúar alþjóðastofnana tóku þátt, m.a. fulltrúar frá Evrópuþinginu, Evrópusambandinu, IPU, PARLATINO, PARLASUR og UNESCO. Þá tóku þátt starfsmenn stórra hugbúnaðarfyrirtækja á borð við Microsoft, Meta, Amazon, IBM, Google og OpenAI.

Á heimsþinginu var snert á ýmsum þáttum gervigreindar og á þeim áskorunum sem þjóðþing standa frammi fyrir, en áskoranir þessar felast fyrst og fremst í lögum og reglugerðum. Tækifæri felast einnig í notkun gervigreindar við að leysa verkefni þjóðþinga með aukinni skilvirkni og bættum ákvarðanatökufærlum. Á hinn bóginn komu fram áhyggjur af m.a. gagnsæi, upplýsingaóreiðu og friðhelgi einkalífs. Gervigreind hefur áhrif á allt samfélagið og sjálft lýðræðið.

Jerome C. Glenn, frá Millennium Project, og Clement Bezold, frá Institute for Alternative Futures, voru aðalræðumenn á þinginu. Jerome C. Glenn fjallaði um þá áskorun þjóðþinga um allan heim að takast á við gervigreind sem er sambærileg mannlegri greind (e. *artificial general intelligence*). Clement Bezold fjallaði um mikilvægi þess að framsýnir stjórnarhættir yrðu ráðandi í þjóðþingum á tímum gervigreindar. Lilja Rannveig Sigurgeirsdóttir, formaður framtíðarnefndar, tók þátt í pallborðsumræðum og ræddi samfélagsmiðla og áhrif þeirra á börn. Einnig talaði hún um notkun gervigreindar í starfi þingmanna og lagði áherslu á varkárni vegna hlutdrægni sem getur myndast við notkun textaskrifa með gervigreind.

Þátttakendur á heimsþinginu sóttu tvær vinnustofur til að efla þekkingu sína á notkun sviðsmynda og framtíðarfræða. Annars vegar var til umræðu möguleg umbylting á samfélagi og lýðræðinu í kjölfar gervigreindar, og hins vegar var fjallað um uppbyggingu framsýnna stjórnarháttanna hjá þjóðþingum.

Í lok þingsins var samþykkt sameiginleg yfirlýsing þar sem lögð var áhersla á samvinnu þjóðríkja til þess að tæknin þjónaði mannkyninu. Heimurinn er á krossgötum. Samspil stjórn mála, samfélagsbreytinga, umhverfismála og gríðarlegrar tækniþróunar hefur leitt til djúpstæðra breytinga sem skapa mikla óvissu. Gervigreind er samofin samfélögum. Talið er að næstu fimm ár geti hún orðið svo öflug að henni auðnist að svara spurningum sem eru ofvaxnar mannsheilanum. Slík þróun myndi krefjast þess að mannkynið endurskoðaði núverandi samfélagskerfi og sjálft lýðræðið. Gervigreind þekkir engin landamæri og því er mikilvægt að þjóðir heims taki höndum saman og setji alþjóðlegar reglur sem byggjast á siðferði, nýsköpun og öryggi.

Í yfirlýsingunni var skorað á Sameinuðu þjóðirnar að þróa sáttmála fyrir þjóðir heims varðandi gervigreind svo að hægt yrði að standa vörð um mannréttindi og öryggi mannkyns. Í brennidepli er lýðræðislegt umboð þjóðþinga og það hvernig þau geta brugðist við þeim margþættu áskorunum og tækifærum sem gervigreind skapar. Kallað var eftir því að framtíðarnefndir yrðu fastanefndir með nauðsynleg fjárráð og umboð til að sinna þessu hlutverki.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá framtíðarfræðingi framtíðarnefndar.